

lesarabrøv

Eitt rísthent lygivaetti

Tann 22. mars stendur í Dagblaðnum eitt lesarabræv við yvirskriftini »Hava ikki biðið um marxistiska hjálp.« Brævið er undirskrivað av »fyrirverandi og núverandi næmingi.« Í brævinum verður ein lærari á Studentaskúlanum lagdur undir at forfylgja einum næmingi, sum hevur eina aðra politiska hugsan enn lærarin, við, í stílrættingum og karaktergeving til terminsroyndirnar, at geva honum lægri karakter, enn hann hevur uppi-borið. Upplýsingarnar eru

rættiliga detaljaraðar. Tølv verða uppgivin.

Tann, sum hevur minstu hylling á stili og orðalag, sær alt fyrri eitt, at hetta lesarabrævið er eitt falsum frá byrjan til enda. Prógvíð er brævið sjálvt. Tað talar sín sjónska boðskap, har tað stendur á breddanum. Stílin er blaðstjórans. Har er tað ráa orðalagið, tann reiva-barnskenda filosofiin og hetta undarliga hatrið til kunnleika, sum ber á tað maniska — alt fyrirbrigdi, sum hava eyðkent Dagblaðið, síðan tann nýggi

blaðstjórinn tók við í 1975.

Hetta er ikki fyrstu ferð, blaðstjórinn á Dagblaðnum lýgur um ósek menskju. Vit minnst, at eitt lesarabræv í fjør stóð í Dagblaðnum, sum skuldi eittast at vera skrivað av flakakonunum í Lørvík. Vit minnst, at flakakonurnar alment avsannaðu, at tær høvdu skrivað brævið. Tey, sum hava bara eitt vet av stilkunleika, sáu tvørturimóti beinan vegin, at brævið var skrivað av blaðstjóranum sjálvum. Av undirritaða var hetta eisini sagt

alment.

Blaðstjórinn dementeraði ikki. Ei undur í. Hann var sekur.

Blaðstjórinn á Dagblaðnum hevur nú eina ferð enn prógvað, at hann hevur viljan til og er nóg sörur fyrri moral til at troysta sær at seta seg niður at penta lygnir saman burtur úr ongum.

Men hann er aftur hesu ferð óheppin. Hann vil so fegin lúgva. Men hann dugir ikki nóg væl at lúgva. Hann er ov illgjörður. Tað gongur ikki upp hjá honum.

Hetta er søgan um, hvussu blaðstjórinn á Dagblaðnum gjørdist fastur í tí nótni, sum hann ætlaði at forkoma einum øðrum menskja í.

Hoyrið nú.

Í lesarabrævinum 22. mars, er tað greitt út frá samanhanginum, at tað, sum lærarin er skuldsættur fyrri, er hent í Hoyðolum. Vit fáa at vita stíl-karakterirnar og terminskarakterirnar hjá næminginum. Vit fáa at vita, hvat næmingurin hevur fingið til ársroyndina. Vit fáa at vita, at í umsetingunum hjá næminginum var ikki so mikið sum ein reyð strika, tað hann fekk sær aftur frá læraranum.

Nú hendir tað, at læraran á Studentaskúlanum fara at kanna málið. Tað visir seg, at tøluni, sum uppgivin eru í lesarabrævinum, finnst ikki í nakrari protokol. Hetta fær blaðstjórinn at vita.

Ein og hvør, sum hevur fantasi, kann gita sær, at nú er fjáltur komin á blaðstjórann. Vit siggja hann fyrri okkum, hann er farin at sveitta.

Men okkurt má gerast. Og hann ger tað, sum desperat fólk ofta gera — hann hopar longur inn í trongan. Hann roynir at lappa holini í lygnini. Vit fáa nú at vita, at tann »politiska karaktergevingin« skal vera hend á onkrum øðrum lærustovni. Og vit leggja merki til eitt aftrat. Fyrr var sagt, at stílmir vóru uttan reyðar strikur. Nú verður sagt »uttan størvegis rættingar.« Lygivaettið er blivið rísthent.

Nú kansar at.

Endabresturin verður úti á Lærarskúlanum, sum er einstaki skúlin, ið talan kann vera um umframt Studentaskúlan. Lærarin, sum dagblaðsblaðstjórinn vil til livs, hevur yvirlið yvir stíl- og sjálvandi eisini, termins-

Vit gera lesarar okkara varugar við, at treytin fyrri at fáa lesarabrøv upptikin undir hesum teiginum er, at blaðstjórinn veit, hvør hevur skrivað brævini.

karakterirnar í tí einasta flokki, talan kann vera um. Yvirliðið visir, at tøluni hjá blaðstjóranum eru skeiv.

Fellan gleppur í. Blaðstjórinn situr sjálvur í saksinum, sum hann hevur ætlað at høgt í sín danska kollega.

Henda hendingin er hugvekjandi uppá fleiri mátar. Her er ein maður, sum fleiri ferðir og við vilja og móti betri vitandi hevur borið ósonn tíðindi í sínum blað. Her er ein maður, sum ferð eftir ferð hevur prógvað, at hann liggur farnar undir lágmarkinum fyrri moral og vanliga anstendigeit. Hesin maðurin er við til at smíða okkara lógir, geða okkum andiliga og undiririsa okkara børnum. Ein ómatligur tanki.

Tað næsta, ein kemur at hugsa um, er, at lærarnir hava verið alt ov trekir til at reagera. Eina aðra staðni hevði rektarin alt fyrri eitt kannað málið og, tá tað visti seg, at blaðstjórinn á Dagblaðnum leyg, alment dementerað lygnirnar, átalað útspill-ingina og kanska koyrt tann seka frá sum lærara.

Tankarnir fara aftur til eina tíð, tá tað var viðari til veggja og hægri til loftið í Føroyum. Fyrr í tíðini var ein lóg (hon er tibetri atvikin nú), sum forðaði limum í Brøðrasamkomuni í at gerast lærarar í Føroyum. Ein, sum fekk at fola smetin av hesi lóg, var ein ung havnargenta. Lóg var lóg, og hon mátti fara frá. Men tá treyt ikki solidaritetur millum lærarnar. Ein av hennara starvsbrøðrum beyð sær til at taka hennara kristnitimar, um hetta kundi hjálpa. At tað ikki batti, er ein onnur søga.

»Hvokkin er hann Grímur á Skóg, síðan hann kongin vá.«

Og hetta geldur ikki bara lærarnar. Hetta geldur føroyskar blaðmenn, rithøvundar, skrivandi fólk, akademikarar, øll tey, sum hava skyldu og møguleika til at tala at, tá ástendur. Her hava vit ein mann, sum er sörur fyrri kunnleika, sörur fyrri mentan, moralskt maðketin, og sum ferð eftir ferð hevur gjørt seg sekan í beinleiðis lygn. Kortini sleppur hann at kalla óátalaður at dusa sær sum

andilgur maktfaktor í Føroyum. Herjar á minniluta, forfylgir veruleys fólk — soleiðis sum tann bangni altíð ger. Skrivar brøv upp á ryggin á sakleysum menskjum. Ein dag situr hann á skúlabonkinum. Ein annan dag fer hann í svintuna hjá lorkvinkunum. Torir eingin at steða hesi rennuni, sum lekur evju niður yvir føroyingar?

Skaðin er sjálvandi hendur og bótist ikki aftur. Og lærarin, sum órættvist og uttan nakra grund er blivin dálkaður til, veit eftir hetta, hvat hann skal halda um føroyingar, um føroyskan sóma, um føroyskt dirvi.

Men eitt er vist. Hetta dirvisloysið fer at koma okkum øllum aftur um brekkur — bæði á ein og annan hátt. Fyrr og fremst kemur Fólkaflokkurin at gjalda. Hvørt runublað, sum kemur frá blaðstjóranum á Dagblaðnum, fer til seinast at raka Fólkaflokkinn. Vit ganga her eftir út frá, at tað er ein serlig grund til at flokkurin hevur valt sær nettup henda mannin til blaðstjóra. Hann má umboða nakað ógviliga sentrali flokkinum. Sum blaðstjórinn er antisosialur, er flokkurin tað eisini. Sum blaðstjórinn er ómoralskur, er flokkurin tað eisini. Og líkasum blaðstjórinn stendur fyrri øllum tí, sum hampafólk her á landi higartil hava skýggjað, ger flokkurin tað eisini.

Lat okkum enda við at undirstrika kjarnan í hesum máli og koma við eini ávaring. Blaðstjórinn á Dagblaðnum — og sostatt Fólkaflokkurin eisini — høttir í hesum døgum við síni skrivning rættin til hjá einum og hvørjum lærara, sum annars er kvalifiseraður, at undirvisa, líka mikið hvar hann stendur politiskt ella átrúnaðarlaga. Og lærarnir lata sum einki. Ivaleyst halda teir, at við at skáka sær undan at gera sína skyldu, fáa teir frið. Hetta er ein skeiv meting. Tað er nevnliga tvørturimóti. Nú hava vit rættliga fingið á huga fyrri Studentaskúlanum. Her er nevnliga eitt og annað at finnst at. Ikki hvat ið danskarunum viðvikir. Teir eru allir væl og virði-

Ein áminning til M. Petersen

Eg siggi, at M. Petersen skrivur bræv í Dimmu og tí vil eg geva honum eina áminning, eftirsom hann setur so nógv niður á ungdomin, ungdomsklubbar og -viðurskiptir. Tað er ikki loyvt at gera ónáðir sunnu- og halgidagar sí kgl. anordning frá 21. november 1923.

Martin Petersen, hvørjar ónáðir er tað talan um, einans tann sum ungdomurin hevur gjørt. Dansur, ítróttur, diskotek kunna øll ungfolk koma at fáa nógv meira burtúrur, um tey vilja gera sær tann ómak. Tað eru ikki mong, sum syngja. »At heimið er tað besta stað á jørð.« Nú er heimið hjá nógvum ikki at samanlíka við eina restauratión, matstovu ella gistingarhús, hvar tað er mangan ófriðarligt í mongum heimum, tað hava eg fingið ásaðnað.

Ungfolk okkara hava einans gott at at verða heima, tá ið tey gera húsligt arbeiði fyrri síni foreldur, og tá ið tey skula gera síni skúlatíng. Annars fáa mong ikki loyvi at hava javnaldrar við heim til ein sjálvan, tí at tað stríðir imóti vilja foreldranna.

Mær vitandi, so er tað eingin, sum rósar teimum, sum standa aftan fyrri allar diskotekklubbar, sum koma undir broytingar, so at vit fáa størri ágóða av diskotekklubbum. Vit skula hava diskotekklubbarar at hava opið hús, sum skal virka sum eitt ungdomshús, hvar vit kunnu siggja videotek og annað, sum vit kundu havt gott av. Tí tað er rætt, at fritíðarmøguleikarnir eru heilt út av lagi vanaligir. Hetta er so í ífavn sum aðrastaðir, og

tí má nakað gerast av øllum ungmannafeløgum í Føroyum og ítróttarfeløgum og diskotekklubbum.

Tað eru alt ov fáar lýsingar í útvarpinum um dans, ítrótt, diskotek, v.m. Hvi hava ungdomshús, tí at tey rekja eina so stóra samfagssuppgávu, sum ikki kann samanlíknast við tað, sum onnur feløg gera dagliga, eins og at hava mangt annað áskránni.

Eingin er noyddur at verða lærður til at arbeiða. Tað er nakað, sum eitt hvørt menniskja má kunna finna út av fyrri at kunna klára seg eins væl sum onnur menskju í tí føroyska samfelagnum.

Ungfolk okkara verður drigið frá heimunum. Tað er ikki rætt, tí at dansur, ítróttur og diskotek ikki er nakað fjas, men ein sjálffylgja, sum skal geva teimum menskjum nakað livsinnihald, sum kann verða teimum at gagni. Tað hevur vist seg, at tað ikki hevur verið nekrum menniskja til skaða at misbrúka heilgdagin, hvar fólk gott kunna verða arbeiðsfør dagin eftir. Annars má alt tiggara fjas halda uppat, hvar vit øll fara at biðja tygum um, at gera so væl at halda tygum so langt burtur frá dansi, ítrótti, diskoteki og øllum stutt-leikalívi, um tygum vilja gera teimum ungu ein beina.

Ein av grundunum til, at ungfolk ikki koma tíðliga heim til hús mangan aftaná kl. 3 á nátt kemst av teimum vitjandi av-bygdabilum og mongu fremmandaskipum, og útlendingum sum dúgliga vitja Havnina alla ársins tíðir, og mong av hesum

ungu hava eithvørt samliv til tíðir. Og so er ikki at forgloyma, at barnaverndin ikki røkir sínar uppgávur nóg væl, eins og foreldrini visa alt og lítlan ans fyrri at taka sær nóg meira av teimum ungu, sum vála fyrri vág og vind, edrúllig sum ávirkað.

Tygum skula ikki gera tygum slíkan ómak við at nokta teimum ungu at dansa longri enn kl. 12 leygarkvöld, tí tað fáa tygum ikki nóg burtúrur, og tað er ikki okkum til stórt gagn. So allur al-mennur dansur og diskotek skal allastaðir vera loyvt til kl. 1 á nátt, í veitslum og brúðleypum út imóti morgni, tað slíkt er privat.

So myndugleikarnir mugu ikki ganga M. Petersen á móti, um teir ynskja at sleppa undan, at nýggjur ófriður skal taka seg upp, orsakað av teimum ringu trivnaðarmøguleikum í Havni. Ungdomurin verður fegin, um hann hevði fingið fleiri fritíðartiltek og øll viðurskiptir greidd av ymskum slag.

Og annars skal eg upplýsa lesarunum, at M. Petersen ongantíð er sæddur í dansi á teimum mongu ítróttarplássum, í diskoteki ella í ungdomshúsum. Um M. Petersen hevur áhuga at fáa sett seg nóg inn í ungdoms-viðurskiptir av einum hvørjum slag, so skal hann verða vælkominn at vitja nevndu pláss, klubbar og hús. Heiligdagslógin eigur at verða sett úr gildi, tí hon er ófriðarhóskandi til ungdomsviðurskiptini í býnum.

Vinarliga

Hans Birgir Hansen

